

BÉTSI
MAGYAR ÚJSÁG.

EZEN NEVEZET ALATT:

MAGYAR KURIR.

1832-dik

ESZTENDŐRE.

A' FELSÉGES TSÁSZÁR' ÉS APOSTOLI KIRÁLY'
KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.

SZERKEZTETI ÉS KIADJA

MÁRTON JÓSEF,

a' Bétsi Ts. R. Universitásban a' Magyar Nyelvnek és Literaturának rendkívül
való Professora, Telk. Beregh Vármegyének Tábla Bírója, és a' Magyar Tudós
Társaságnak levelező Tagja.

ELSŐ FÉL.

ESZTENDŐ.

BÉTSBEN,
NEMES HAYKUL ANTAL' BETŰJIVEL.

**A' Bagoly a' Böltset példázza, ki bárha setétben
Vesztregel is lát ott, hol más semmit se vesz észre.**

BCU Cluj / Central University Library Cluj

H. 140

MAGYAR KURIR.

Óh! Ki hatalmadnak munkáit igazgatod ott fenn;
 Felséges Szentség! nézz könyörülni tudó
 Szent szemekkel ránk; szüntessd a' bánatok árját
 Drága Hazánkban, melly ennyire gyászba borult.
 A' mult esztendő keserű poharának epéje
 Múljk el tőlünk végre, kegyelmes Atyánk!
 Mélyen elbúsult szívünk éleszszed örömré,
 Áld meg ez esztendőt, kér esedezve Hazánk!

Indult Bétsből, Kedden, Januárius' 3-dikán, 1852.

B é t s.

Ő Ts. K. Felsége méltóztatott a' mult eszt. Dec. 24-kén költ Királyi végzése által Méltos. Mérei Mérey Sándor Ts. K. Kamarás és Personális Urat Ns Somogy Vármegye Fő Ispányává kegyelmesen kinevezni.

Fr a n t z i a O r s z á g.

A' Ministeri Tanács Elölülője Prier Ur, a' Követek Kamarájának Dec. 17-ki Ülésében, a' Lyoni Történetekről, nevezetesen azoknak, azon részéről, melly a' dolgoknak, az Orleáni Hrg és a' hadi Minister oda lett el utazásoktól a' mai napig terjedő folyamatját foglalja magában, (mert az elébbi történeteket Nov. 25-kén már közölte) teszen tudósítást. Ez az egész tudósítás Olvasóink előtt már esmeretes lévén, elhalgatjuk, csak azt említvén meg: — hogy az említett Hertzeg utitársával együtt úgy hagyta oda Lyont, mint

a' mellyben a' tsendesség és a' törvények teljes hatalommal uralkodnak. Most a' dolgoknak törvényes vizsgálása foly, mert kötelességeket sértenék meg a' Ministerek, ha azt, hogy nékik a' Lyoni nyughatatlanságok éppen nem tetszettek, nyilvánvalóvá nem tennék. Ezután a' Beszélő, azon állítás hamis voltát igyekezvén megmutatni, mintha a' Frantzia Ország szenvedő állapotjának a' Juliusi Revolutió volna oka, a' jelen Igazgatóséknak azon rendszabásait hordja elő, mellyeket az, 1-ör hogy az Ország terhein könnyebbitsen, a' mívész szorgalom és kereskedés előmozdításában tett, és tenni máig is meg nem szűnik, midőn a' Kamara Tanácskozásainak mindég olyan törvényjavallatokat: mint p. o. a' portékák általszállítása, (Transit) a' kereskedő helyek, Ország utak, Tsatornák, közönséges munkák 's a' t. ajánl, mellyek a' Társaság materialis Interestéjén munkálkod-

nak, 2-or a' belső rend helyreállításában véghez vitt, — a' melly belső rend alatt a' Beszélő nem csak az Ország utak és városok bátorságát, hanem a' frantzia új institutióinak erős és békességes elintézését, és a' Nemzeteknek adott parolát érti, hogy a' Juliusi Revolutio, más, akármitsoda igazgatás formájával bíró Statusokkal lehet barátságos egybeköttetésben, és hogy a' frantzia jelen Igazgatószerék-principiumai, az attól különböző minden régibb Principiumokkal öszveférhet. 3 or, az Adók dolgában behozott, — mellyekről a' beszélő megmutatja, hogy ha szinte mostanában a' Nemzeti függetlenség fenntartása több rendkívül való költségre kényszerítette is az Országot, mint egyébbkor, még is az, nem nevedett, vagy legalább annak viselésével a' Nép nem terheltetett. Az 1831 diki Budget summája 1172 millió volt — mellyből rendkívül való kiadásokra 225 millió rendeltetett. Az 1832-ik eszt. rendes és rendkívül való Budgetja mind öszve 1097 millióra megy. Ha az ezen két Budgetból, a' rendes költségekre fordított summákat, (melly t. i. az egyikben 946 a' másokban pedig 955 millió) felvesszük, úgy találjuk, hogy azok öszve adva is sokkal kissebbek, mint azon hitelezések, mellyek a' Restrauratio utolsó esztendeiben jóvá hagyódtak. — Azután azt mutatja meg a' beszélő, hogy, a' mit sokan emlegetnek, — az a' politikai Systema sem volt oka a' Lyoni lázadásnak, mellyet a' jelen Igazgatószerék egyszer felvévén állhatatosan követ, annyival inkább, mivel azt maga a' Kamara is el fogadta és több ízben meg erősítette. Az alap, mellyen ez a' Systema épül, a' Békességnek a' Frantzia Nemzet függetlensége és belseje megsértése nélkül való fenntartása. Ez a' békesség egyedül való záloga a' Ka-

pitálisták bizodalmanak: egyedül csak ez lehet kezes a' felől, hogy az a' kereskedés, mellyet a' hadra való kinézés megtsökkenett, ismét helyre fog állani, — a' békesség, a' legjobb kémellője mind a' Status, mind a' dolgozó rend Interestéjének, végre a' Budgeton csak az, és nem más javíthat legkönnyebben: egyszóval, az a' leghathatósabb eszköz minden nyomorúságok és veszélyek ellen.

Végezven a' Ministeri Tanács Elölője a' Lyoni dolgokról való tudósítást, a' Ministeriumnak azokra nézve az Op-
position de Tracy, Mauguin és Odillon-Barot Uraktól, erős szemrehányások tétettek. Perier, és a' kereskedés Ministere Gróf d' Argout tüzesen óltalmazták az Igazgatószeréket, megmutatván a' Ronai Megye Praefectusának, hozzájuk útasított leveleiből azt, hogy a' Ministerium nem alkalmas időben tudósított a' Tarifáról, csak azon a' napon nevezetesen, a' mellyen már az Lyonban alá is íródott, — hogy a' Ministerium ezt a' Tarifat, a' leg első megpillantásra mindjárt olyan-
nak ítélte, a' melly meg nem állhat, — és utóljára, hogy a' Ministerium a' pezsgésről 's a' fenyegető zenebonáról egész az utolsó szempillantásig (Nov. 20-káig) semmit sem tudott. Minthogy még Nov. 20 kán (a' lázadás kiütése napján) Lyonból, mind a' polgári, mind a' katonai hivatal a' legtökéletesebb tsendességről írt 's azt állította, hogy semmi rossztól félni nem lehet.

Ezen mentő beszédét a' Ministeri Tanács Elölője elvégezven, egy kevés ideig tartó pihenés végett, a' Gyűlés helyéből kifordult. Midőn egy titkos graditson menne, Dumolard (a' Ronai Megye Praefectura, ki a' Statustanácsosok gyűlésében jelen volt, és alattomban éppen arra a' helyre vette ma-

gát, a' mellyen a' Ministeri Tanács Elöl-
ülője ment) elébe szaladt, 's azt, az
öklével tett fenyegetődzések között sér-
tegető szavakkal illette. Mind azok, kik
a' Követek közzül ennek az illetlen tse-
lekedetnek tanúi voltak, azon való bosz-
szúságokat nyilván kijelenték és azt kí-
vánták, hogy ezen helyről, a' hol szé-
ke különben sints, távozzék el. Sőt
sokan még azt is sürgették, hogy Du-
molárdot a' Quaestorok tüstént fo-
gassákbe, úgymint a' ki a' Követek Ka-
marájának egy tagját mind szóval mind
tselekedettel, megsértette. A' mit mind-
azáltal Perier egy átaljában nem akart
és csak ezt mondta a' körülötte állók-
nak: „Imé, ebből láthatják az Urak,
millyen kellemetes dolog Ministernek
lenni.“ — Nem sokkal ezen botránkoz-
tató történet után egy Quaestor, fegyve-
res emberektől kísértetve a' Status-taná-
tsosok házába ment, hogy Du molárdot
onnan elvitesse, de a' ki már
elkork, csak egyedül kalapját vévén ma-
gához, a' törvényszékből el illantot.

Dec. 20-kán, Dumolard a' Pá-
risi Ujságokba egy levelet iktattatott,
mellyben azt a' nyilatkoztatást teszi,
hogy ő olyan bánásmód mellett, a' mil-
lyet a' Ministerek rajta elkövettek, hí-
vatalát tovább viselni nem akar, 's en-
nél fogva a' Királyt kérte, hogy róla a'
Praefectusságot venné le. Ezen kérésre
e' vagy nem? bizonytalan, — elég hoz-
zá, hogy Dumolard Ur a' mint a'
Moniteur jelenti egy királyi rendelés ál-
tal Dec. 21-kén a' nem rendes szolgál-
latokban lévő Státus-tanátsosok Lajstro-
mából kitöröltetvén, 's Praefectusi hí-
vatalától megfosztatván, helyette a' Ro-
nai Praefecturába az Isere Megye Prae-
fectusa, Gasparin tétetett.

Párisban Dec. 19-kén délután ismét
nyughatatlanság történt. A' Pantheon
körüli sok száz tanuló sereglenék ösz-

ve, olly tzállal, hogy a' város nagyobb
részét bójárván, a' Cité Borgére
felé menjenek, és Romarino, Lan-
german és Schneider Generalisok-
nak, kik Párisba jönnek, zászlóval men-
jenek elébe. Az új hídnál egy tsapat
katonaság és több város szolgáitól kí-
sért Politzia biztosok akarták az emlí-
tett Tanulókat megakadályoztatni, de
nem bóldogultak mind addig, míg a'
Lovasság segítségekre nem ment — a'
mikor az egész sereg ifjúság szélyel
verettetett.

Grenobbeból Dec. 19-kén (Ga-
zette de Lyon): Tegnap reggel az út-
szak szegeletein több helyeken lehetett
olvasni írásban (nem nyomtatásban) egy
ollyan hirdetést, melly által a' népest-
vére az Adók számadását vi'sgáló Chau-
vét Ur házához kivódott, azért, hogy
annak, a' ki az ő hamar kótyavetyél-
tetni szerető keménységéről esmeretes,
tisztületére matska mu'sikát tartsanak
(vagy azt háza előlt matska módra tejen-
dő nyávogásokkal tsúfolják) és hogy raj-
ta, a' főre és a' javakra vetett adók meg-
szaporításáért boszszút álljanak. A' po-
litzia a' köfalakra raggatott ezen írást,
vagy azért hogy észre sem vette, vagy
azért, mivel nem tartotta figyelemre
méltónak, estvére, a' mikorra a' lázza-
dás kezdődése határozódott, annak elhá-
rítására nézve semmi rendelkezést nem
tett. Estveli 7 órakor tehát mintegy 4,
5 száz ember gyűl irtóztató kiabálások
között a' Chauvet háza elébe. A' tiszt
éppen akkor ment haza, — és hogy az
ostromot eltávoztassa elbujt. A' kapuja
a' nagy verésre már mindjárt betört vol-
na, mikor azt a' szolgálai kinyitották. A'
dühösségbe jött nép a' Chauvet szobái-
ba tódúl, az ablakon minden írásokat
ki hány, 's azokat az útszán nagy örö-
mök és ezen kiáltások között égeli meg:
Le az istentelen Chauvetta! Halál

a' Chavét fejére! Ezt is lehetett hal-
lani: Le Filep Lajossal! Le Perier Ka-
simirral! Azonközben a' Tisztviselők ma-
gokat közbe vetik. A' Maire segédjé-
nek, Riviernek, a' zenebona letsen-
desítésére tzelzött minden beszéde hi-
jába való volt, 's vele tsak azt nyerte
hogy kipiszszuegették, és hosszu órral
kéntelen volt onnan eltávozni. Mellyre
nézve a' ház elébe mintegy fél puská lövés-
nyi távolságra rendes katonaság állit-
tatott, 's fegyveresen ott várta a' továb-
bi parantsolatot. A' nemzeti ör dobjai,
mellyeket a' lázzadás hely szomszédsá-
gában vertek, széllyel szaggatódván,
a' Polgári katonaság közzül, tsak egy
néhány tiszték gyűlhettek öszve. Azt
mondják, hogy a' rendes katonaság, a'
Nemzeti-ör nélkül semmit sem akart a'
nép ellen indítani, és a' jeladó par-
antsolatnak sok ideig nem engedelmeske-
dett. — Utóljára a' lázzadók innen tsak
ugyan eloszlattattak, a' mikor osztán az,
Sagio Berliot Adószedő házához
ment, hogy írásait annak is felégesse,
— de be lévén zárva a' Ház kapuja,
míg a' nép annak kinyitásával vesző-
dött, a' sereg oda érkezett és az erőszá-
koskodókat nagy nehezen szélyel verte.
Azt mondják, hogy Perier' Alfon-
sust a' Nemzeti-ör Kapitányát, ki Com-
paniájából egy néhány emberrel a' ze-
nebona helyére ment, ezen szavakkal
fogadódott: Le a' Periéerekkel. —
A' Dobszóra sok Nemzeti gárdisták ál-
lottak ugyan elő, — de, a' mint mond-
ják midőn a' nép szájából ezen szava-
kat hallaná: „nekünk tsak a' személy-
re vetett adó ellen van szavunk, és a'
tolvaj Ohauvetot nem szenvedhet-
jük — valyon nem egy e' a' ti ügyetek,
a' miénkkel, — tűzők mindjárt meg-
aludt, és nagyobb része hazatért.

A' Lyoni selyem fábrikákban dol-
gozók példájára a' Praulhoy-i és Aube-

rivei (a' felső Marnei Megyében) Kerü-
letekben lakó favágók is pártotütöttek
azon erdőkben, a' hol dolgoznak, és
napi fizetések felemelését kívánták. —
Még egy darab ideig nem akartak dol-
gozni, az erdőkben sok pusztásokat
tettek. A' lázzadás elnyomására, ren-
des katonaságnak és város embereinek
kellett kiállani.

N a g y B r i t a n n i a .

A' mint a' Morning Chronicle
mondja, Dec. 11-dikén estve Don
Pedrónak egy embere vezérlése alatt
300 rongyos ruhában öltözött emberek
tartottak a' Westminsteri hidnak, olly
tzéllal, hogy annak tájékán üljenek ha-
jóra. Mindnyájának jó kedve volt addig,
míg a' parthoz mentek, de bezzeg, mi-
dőn hajóra kellett volna ülniek, és sem-
mi fizetést nem kaptak, leest az állók,
el annyira, hogy a' 300 rongyos új ka-
tonák közzül alig mentek el 150-en.

A' Don Pedro emberei a' többek
közt Liverpoolban is gyűjtöttek öszve
300 hajós legényeket azt hitetvén el ve-
lek, hogy tsak azon szállító hajókon fog-
nak szolgálni, mellyek Rio de Raneiró-
ból fogják a' Portugalliai regementeket
ide szállítani, — 's azomban elindulá-
sok után alig hagyják el az irländiai
Tsatornákat, midőn a' tiszték nyilván
kijelentik, hogy Bella-Islebe fognak
menni. Ekkor zúgni kezdtek a' hajós
legények, és egy szelvész miatt a' Mil-
fordi kikötő helybe verettetvén, min-
den podgyászaikkal együtt kiszállottak,
és ki nyilatkoztatták, hogy ők tsak az
Altenglands hajó zászló alatt akarnak
szolgálni. A' miek volt Milfordban el-
adták, és ugy akarnak Liverpoolba vis-
zatérni. — A' Don Pedro emberei tör-
vényesen kérdeztetvén meg, az egész
dologból a' jött ki, hogy azt a' bri-
tanniai tisztviselők látatlannak tették.

H o l l a n d i a.

A' külső Minister, a' második Hamarával Nov. 12-kén a' következő Actákat közlé: I- az 51-dik Protokollumot, melly a' Hollandia meghatalmazottjainak azon nyilatkoztatását foglalja magába, hogy ők azon Nov. 7-kén hivatalosan kiadott írásokhoz, melly a' 24 tzikkelyekről szöll, semmit sem akarnak többet adni. II. A' Conferentziának a' Hollandia meghatalmazottjaihoz küldött feleletét, — mellyben a' van: hogy az Aachen Protocollum ugyan meg állapította azon just, mellynél fogva a' más Statusok Interesséi felett való tanácskozásokban ezek (a' statusok) részt vegyenek, de ezen részvétel formája ugyan azon Protocollumban meghatározva nintsen. Ha mindazáltal a' Királynak, a' Hatalmasságokkal való egygyességre lépés formája jobban tetszik, abban az esetben még a' 24 tzikkelyekhez egy 25 diket kell adni, a' melly a' Királyt, a' 24 tzikkelyeknek a' Hatalmasságok részéről lejendő végrehajtattatása felől bizonyossá tegye. III. A' Conferentziának, a' Hollandia meghatalmazottjaikoz Nov. 12-kén hivataloslevelét, — melly ezeket arról tudósítja, hogy Belga Ország a' 24 tzikkelyeket el fogadta. IV. A' Hollandia Meghatalmazottjainak Nov. 14-kén erre adott feleletét. V. 52-ik Protocollumot, melly csak egyedül formalitásokkal van tele. — Mig Londonban a' Conferentzia és a' Hollandia meghatalmazottjai leveleiket egymás közt így változtatják; az alatt Hágában a' 24 Tzikkelyek meghányásával vetésével foglalatoskodnak, melly munkának következtében ment, VI-or a' Conferentziához az a' Kerülő levél, mellyben annak az adódik értésére: hogy Hollandia előtt kedvesebb volna a' Hatalmasságokkal való közvetlen egyes-

ségre lépés formája. Ezen kerülő levéllel együtt vagynak a' Hági Cabinetnek a' 24 tzikkelyekre tett jegyzései is, mellyek a' Tractatus, — nevezetesen pedig annak Luxemburgot és a' Scaldis vízen való szabad hajókázást illető tzikkelyei ellen tett esmeretes kifogásokat foglalják magokba, és a' mellyekben a' Király azt nyilatkoztatja ki, hogy ő Luxemburg eránt különösen kíván egyezni. És azon három Protocollumok következtében, — mellyek a' Királyt arra szöllítják fel, hogy a' 24 tzikkelyeket illető végakarattját tenné nyilvánvalóvá — éppen ezen okból kapott Hollandiának a' Német szövetség gyűlésében lévő Követje, bizonyos Instruatiókat.

B é t s.

Bétsben 's a' külső városokban cholérában Dec. 29-kén déltől fogva: Dec. 30-dikán délig megbetegedtek 2-en, kigyógyultak 2-en, meghaltak 1. University Library Cluj
 Dec. 31-kén délig megbetegedtek 2-ten, kigyógyultak: senkisé, meghaltak 1.
 Jan. 1.ső napj. délig megbetegedtek senkisé, kigyógy. 2, meghalt. senkisé.
 Jan. 2 dikán senkisé megbet. senkisé gyógy. senkisé halt meg.
 E' szerent Sept. 14 kétől fogva Jan. 2-káig megbetegedtek 4093-an, kigyógyultak 2136, meghaltak 1953-en, orvoslás alatt vagynak még 4-en.

Magyar és Erdély Ország.

Hivatalos jelenések szerent Magyar Országban Jun. 13-kától fogva Dec. 27-kéig 90 Törvényhatóságokban, 4173 Helyeken pusztított az epeveszély, mellyben megbetegedtek 465,479-en; kigyó-

gyultak 245,214 en; meghaltak 201,021-gyen; orvoslás alatt vannak még 19,051-gyen. Megszűnt a' nyavalya 2252 Helyben; meglepett azolta 4 Helységet; újra kiűtött 5 Helységben.

Kolosváron megbetegedtek cholera-
- lerában:

Dec. 19-kén 29 meggy. 18 megh. 10

Dec. 20-kán 16 — 30 — 5

Dec. 21-kén 12 — 50 — —

E' szerint Kolosváron eddig megbeteg: 522, meggy. 180-non, meghalt. 72-ten, orvoslás alatt vannak 70-nen.

Besztertze Bányán, Dec. 24-kén.

Ó Méltósága a' Besztertze Bányai Főtisztelendő Püspök Úr a' Cholera veszélyes nyavalya által elragadt Keresztyének lelkeikért, Deczember 24-kén a' Besztertze Bányai Püspöki Fő Templomban, áldozott a' Felséges Istennek — Karátson első napján pedig ugyan azon Templomban, több Zólyom Vármegyei 's Fels. Kamarai T. T. Tisztviselő Urak 's a' Radvánban fekvő Katonaság jelenlétében közönséges Háláadást tartott a' felett, hogy a' Fővalóság a' Haza Jó Attyát a' mi Felséges Királyunkat egész Felséges Familiájával együtt ezen dühösködő pestistől épségben megtartotta, és hogy tsak nem egész Zólyom Vármegyét annak pusztításaitól megszabadította. Ezen közönséges Háláadást követte Tiszt. Havetk a' János Püspöki Concionator Ur ehhez alkalmaztatott Egyházi Beszédje. Az Eklé'siában jelenlévő T. T. Tisztviselő Urakat Ó Méltósága a' maga Residenciájában pompás ebéddel fogadta, a' mellyben a' Felséges Uralkodó Ház egészségéért tele poharak ürítették.

Tiszta Hazafi érdemeiért mulhatatlan emlékezetű Mlgos Hadadi Báró Wesselényi Miklós Ts. Kir. Kamarás Urnak, és Nemes Közép Szolnok Vármegye Administratorának Özvegye, Mgos Nagy Aitai Cserey Helena Aszszony Ó Nga a' közelebb elenyészett Decemb. hónap 16-kán Sibon a' Szilágyba be végezte-nagy betű Eletét, mellynek egész folytatába Nemét ditsőtő Lélek, 's Character erejével jeleskedett, ki valamint hív, 's jó Hitves, úgy okoson érző Anya is lévén — egyetlen fiát azon ohajtott következással nevelte: hogy Ez ditső Nemzetének díszére élő igaz Hazafi lévén, a' Magyar Nemes Anyai érzésre legfőbb kellemmel ható jutalmát nyerte bölts intézetű Szülői fáradozásinak, és méltóvá lett: hogy Emlékezete köz hálával, Hamvai pedig Nemzeti Szent áldással tiszteltessenek.

A' Pénz folyamat Januárius' 2-dikán.

közép ár:

A' Státus' 5p. Centes Obligátzióji 85 1/2

Az 1820-béli sorsosok: 177 1/2

Az 1821-béli hasonlók: — —

Bétsvárose 2 1/2 p. Centes Bankó Obligátzióji: 48 1/3 for. keltek, mind Conv.

A' Bank-Aktziák keltek 1158 1/4 for. ton Conv. Pénzben.

Béts. Felsőégi rendelés szerint, a' folyó Janárius hónapban mindenféle zsemlyéket és kétszeresből süített kenyereket kisebbekre szakaszthatnak a' kenyérsütők, a' kiszabott árron mint a' mult hónapban. — A' marhahúsnak fontja 8 kr.on pengőpénzben, vagy is 20 V.krajzáron meghagyatott.

Szerkesztető és Kiadó Márton Jó's ef, Professor. (Landstrasse Nro 515.)

Nyomató: Nemes Haykul Antal. (Obere Bäcker-Strasse Nro 755.)